

Suomen erityiskasvatuksen liitto, Sel. ry. – Finlands specialpedagogiska förbund rf.

KOULUTUKSELLINEN TASA-ARVO -

Opetus- ja kulttuuriministeriön järjestämä kuulemistilaisuus 14.6.2012

Puheenvuoro

Suomen erityiskasvatuksen liitto - Sel. ry. kiittää kutsusta tulla kuulluksi valmisteltaessa koulutuksellisen tasa-arvon toimenpideohjelman. Sel. ry. haluaa tuoda valmistelevan työryhmän huomioitavaksi seuraavaa:

Jokaisella lapsella ja nuorella tulee olla mahdollisuus omien edellytystensä mukaisesti saavuttaa parhaat mahdolliset oppimistulokset. Tasa-arvo tarkoittaa jokaisen yksilön oikeutta omista lähtökohdistaan käyttää omia kykyjään optimaalisesti ja edetä opinnoissa elinikäisen oppimisen periaatteiden mukaisesti. Sel. ry. uskoo käytössä olevien erilaisten menetelmien mahdollistavan tasa-arvon toteutumisen – lapset ja nuoret tarvitsevat yksilöllistä opetusta ja ohjausta. Kaikille oppilaille on asetettu yhteiset tavoitteet, mutta niihin pääsemiseksi on monenlaisia reittejä. Tavoitteisiin pääsemiseksi oppilas saattaa tarvita jo varhaiskasvatuksesta alkaen eri asteisia ja hyvinkin monenlaisia tukimuotoja. Mikäli eriyttävä ja yksilöllinen opetus ei toteudu, oppimistulosten erot kasvavat.

Erityisopetuksen ja moniammatillisen oppilashuollon palvelut eivät ole kaikkien oppilaiden ja perheiden saatavilla. Eroja on kuntien välillä ja lisäksi saman kunnan koulutkin voivat palvella oppilaita hyvin eri tasoisesti. Tehostetun ja erityisen tuen piirissä olevia oppilaita opiskelee omilla lähikouluissaan kuten perusopetuslakikin edellyttää, mutta niissä kaikissa lähikouluissa ei ole erityisopettajan tukea saatavilla joka päivä. Erityisen tuen asianmukainen järjestäminen edellyttäisi mahdollisuutta saada erityisopettajan opetusta jokaisena koulupäivänä. Erityistä tukea tarvitsevat lapset ovat eriarvoisessa asemassa niin asuinpaikan kuin oppimisen tuen tarpeiden suhteen.

- jokaisessa koulussa tulisi olla kokoaikainen erityisopettaja
- varhaiskasvatuksessa tulee olla erityisopettajan asiantuntemus jokaisen päiväkodin käytävissä
- opetusryhmien maksimikoko tulee määritellä

Opettajan ammattitaito on eriyttämisen ja yksilöllisen opetuksen järjestämisen tae. Niin luokan- ja aineenopettajien kuin erityisopettajienkin samoin kuin varhaiskasvatuksen henkilökunnan pedagogista täydennyskoulutusta tarvitaan ammattitaidon ylläpitämiseksi ja vahvistamiseksi. Koulutuksen tulee olla suunnitelmallista ja työajalla tapahtuvaa ja mahdollista kaikkien kuntien opetushenkilöstölle. Kunnilla tulee olla mahdollisuus hoitaa koulutukseen osallistumisesta aiheutuvat sijaiskustannukset ja – järjestelyt niin, että

oppilaiden oikeus saada perusopetuslain mukaista opetusta toteutuu jokaisena koulupäivänä turvallisessa oppimisympäristössä ja asiantuntevan opettajan johdolla.

Ns. VESO-koulutuspäivien järjestämisen toteutus vaihtelee hyvin paljon eri kunnissa. Kolme koulutuspäivää vuodessa on riittämätön määrä.

- pedagogista ammattitaitoa tulee vahvistaa suunnitelmallisella koulutuksella
- kouluttautumisen tulee olla mahdollista kaikille opettajille
- opettajilla tulee olla velvoite osallistua tiettyyn määrään koulutuksia lukuvuoden aikana

Maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten tukipalvelut ovat kunnissa hajanaisia. Valmistavan opetuksen ja suomi toisena kielenä (S2) – opetuksen järjestäminen vaihtelee alueellisesti hyvin paljon. Ongelma on sekä varhaiskasvatuksessa että perusopetuksessa. Varhaisella suomen kielen taidon suunnitelmallisella opetuksella ja tuella voitaisiin huomattavasti kohentaa oppimistuloksia perusopetuksessa. Myös lasten ja nuorten oman äidinkielen opetus tulisi järjestää asianmukaisesti. Tällä hetkellä liian moni näistä oppilaista on taidoiltaan heikko sekä omassa äidinkielessään että suomen kielessä ja tästä syystä myös muu oppiminen vaikeutuu. Puutteellisen kielitaidon vuoksi oppilaan on mahdotonta saavuttaa parasta mahdollista taitotasoaan.

- tarvitaan säädökset siitä, miten eri kulttuuritaustaisten lasten varhaiskasvatuspalvelut järjestetään
- valmistava opetus ja S2-opetus tulee toteuttaa kaikissa kunnissa säädösten mukaisesti

Perusopetuslaki edellyttää moniammatillista yhteistyötä oppilashuollossa. Kouluterveydenhuollon, koulupsykologien ja koulukuraattorien palveluita ei ole riittävästi kaikkien lasten ja nuorten saatavilla. Myös perheiden tukeminen on ensiarvoisen tärkeää. Jos oppilaan kasvuympäristössä on ongelmia ja puutteita, ei koulussakaan mene hyvin.

- pelkkä suositus kouluterveydenhoitajan, koulupsykologi tai kuraattorin asiakasmäärästä ei ole riittävä, vaan tarvitaan sitovat määräykset
- eri hallintokuntien välisen yhteistyön edellytykset on parannettava

Varhaiskasvatuksessa on tehostettu ja erityinen tuki määritelty esiopetuksen osalta samalla tavalla kuin perusopetuksessakin – esiopetusikäisten palveluja säätelee kaksi lakia. Tuen tarpeet ovat kuitenkin nähtävissä jo aiemmin. Alle 3-vuotiaiden kehityksellisen, kasvatuksellisen ja pedagogisen tuen tarpeisiin tulee kiinnittää huomiota. Heikointa tukea saavat sosio-emotionaalisesti oireilevat lapset. Varhaisella puuttumisella voidaan tilannetta korjata ja näin estää vaikeuksien kumuloitumista.

- ammattitaitoinen henkilökunta tulee taata myös pienten lasten ryhmiin

- perheiden tukemisen tulee kasvatustyössä olla vahvaa
- varhaiskasvatuksessa on ensiarvoisen tärkeää moniammatillinen yhteistyö

Lukioiden opiskelijat ovat eriarvoisia erityisopetuksen palveluiden suhteen. Vain harvoissa lukioissa on erityisopettaja. Lukion erityisopetuksesta ei ole olemassa säädöksiä eli opetuksen järjestäjän on mahdollista päättää opiskelijoille tarjottavasta tuesta. Yhä useammalla lukion opiskelijalla on tarve saada tukea opiskelulle.

- erityisopetus lukiolakiin

Toivomme, että erityiskasvattajina voimme antaa asiantuntemuksemme ja osaamisemme suomalaisten lasten ja nuorten koulunkäynnin ja oppimisen tukemiseksi ja täten omalta osaltamme edesauttaa syrjäytymisen ehkäisyssä ja koulutuksellisen tasa-arvon toteutumisessa.

Turussa 13.6.2012

Suomen erityiskasvatuksen liitto ry. – Finlands specialpedagogiska förbund rf.

Päivi Juntti
puheenjohtaja

Marja-Leena Saarelma
varapuheenjohtaja